

1.

REGISTAR PROFESIONALNIH BOLESTI

Pri Službi za medicinu rada Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZJZ) vodi se Registar profesionalnih bolesti kao jedna od važnih aktivnosti od javnog interesa koju HZJZ kontinuirano provodi za potrebe Ministarstva zdravstva. Registar prati priznate profesionalne bolesti na razini države i tako daje temelj za preventivne akcije u području zaštite zdravlja radno aktivne populacije.

U Registru profesionalnih bolesti analiziraju se broj i kretanje profesionalnih bolesti u Republici Hrvatskoj, karakteristike oboljelih radnika (dob, spol, radni staž, ekspozicijski staž, stručna sprema), gospodarstvene djelatnosti i zanimanja u kojima se pronalaze profesionalne bolesti te se provodi analiza štetnih uvjeta i napora koji su uzrokovale profesionalnu bolest. Analiza je učinjena prema hrvatskim propisima i prema europskoj statistici za profesionalne bolesti. U Registru je provedena i analiza trajanja privremene radne nesposobnosti radnika oboljelih od profesionalnih bolesti.

1.1. Definicije

Profesionalna bolest je ona bolest za koju se dokaže da je posljedica djelovanja štetnosti u procesu rada i/ili radnom okolišu. Intenzitet štetnosti i duljina trajanja izloženosti toj štetnosti na razini je za koju je poznato da uzrokuje oštećenje zdravlja.

Kako bi se bolest proglasilo profesionalnom i medicinski i pravno tretiralo kao takvu, nužno je neosporno dokazati uzročno-posljedičnu vezu između izloženosti profesionalnoj štetnosti i bolesti koju je radnik razvio.

Profesionalne se bolesti dokazuju pomoću, u medicini rada prihvaćenih, programa obrade (algoritama). Dijagnostički postupak obuhvaća:

- 1) radnu anamnezu i dokazivanje povezanosti bolesti i izloženosti pri radu;
- 2) kliničku sliku s pojavom oštećenja funkcije i/ili morfologije organa ili organskih sustava za koje je poznato da je određena radna štetnost može uzrokovati;
- 3) pozitivne nalaze dijagnostičkih metoda koje mogu objektivizirati to oštećenje.

Prisutnost štetnosti/napora utvrđuje se:

- 1) procjenom rizika ili na drugi način koji omogućava da se sa sigurnošću utvrdi prisutnost štetnosti,
- 2) određivanjem intenziteta (mjerenjem, neposrednim uvidom u uvjete rada ili na drugi način koji omogućava da se sa sigurnošću utvrdi intenzitet štetnosti) i trajanja izloženosti toj štetnosti.

Dijagnosticiranje profesionalne bolesti u izravnoj je nadležnosti specijalista medicine rada/medicine rada i sporta.

Profesionalna bolest je kategorija bolesti koja je pravno definirana Zakonom o listi profesionalnih bolesti Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o listi profesionalnih bolesti (NN 162/98, 107/07), Zakonom o mirovinskom osiguranju (096/25) te Zakonom o obveznom zdravstvenom osiguranju (NN 80/13, 137/13, 98/19, 33/23, 105/25).

U Republici Hrvatskoj je Lista profesionalnih bolesti zatvorena što znači da se samo onim dijagnozama koje se nalaze na Listi profesionalnih bolesti može razmatrati profesionalna etiologija.

Poslovima na kojima se javljaju profesionalne bolesti smatraj se poslovi na kojima su radnici izloženim kemijskim, fizikalnim i biološkim štetnostima i naprezanjima iz Liste profesionalnih bolesti (NN107/07).

1.2 Metodologija prikupljanja i analize podataka

1.2.1. Izvori podataka za Registar profesionalnih bolesti

Postupak utvrđivanja i priznavanja profesionalnih bolesti provodi se na temelju Zakona o listi profesionalnih bolesti (NN 162/98), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o listi profesionalnih bolesti (NN 107/07), Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju (NN 80/13, 137/13, 98/19, 33/23, 105/2025) te Pravilnika o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti (NN 75/14, 154/14, 79/15, 139/15, 105/16, 40/17, 66/17, 109/17, 132/17, 119/18, 41/19, 22/20 i 39/20, 2/22).

Prema odredbama navedenih zakonskih propisa, u slučaju sumnje na profesionalnu bolest ispunjava se Prijava o profesionalnoj bolesti koja se podnosi područnom uredu Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje prema mjestu prebivališta, odnosno boravka osigurane osobe, a može i područnom uredu Zavoda na području kojeg je sjedište poslodavca. U postupku utvrđivanja činjenica radi priznavanja profesionalne bolesti obvezno se pribavlja mišljenje nadležnog doktora specijaliste medicine rada i mišljenje Službe za medicinu rada i sporta, prevenciju invalidnosti i psihosocijalne rizike na radnom mjestu, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. Zadatak je doktora specijaliste medicine rada Službe za medicinu rada i sporta, prevenciju invalidnosti i psihosocijalne rizike na radnom mjestu, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo potvrditi ili otkloniti profesionalnu etiologiju bolesti. Ukoliko se profesionalni uzrok bolesti potvrdi, u Registar profesionalnih bolesti upisuju se svi podaci relevantni za bolest i radnu izloženost, usklađeni s hrvatskim zakonodavstvom i preporukama EU u području statističkog praćenja parametara vezanih uz zdravlje i sigurnost na radu.

Administrativni podaci o broju zaposlenih osoba temelje se na podacima statističkih analiza, koje provodi Državni zavod za statistiku prema vlastitoj metodologiji.

Podaci o privremenoj nesposobnosti za rad koja je nastala uslijed profesionalne bolesti dobiveni su od Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

1.2.2. Metodologija analize podataka Registra profesionalnih bolesti

Analiza podataka prikupljenih u Registru profesionalnih bolesti obuhvaća praćenje, analizu i usporedbu slijedećih varijabli:

- dob,
- spol,
- stručna sprema,
- ekspozicijski staž, odnosno trajanje rada u radnim procesima i štetnim radnim uvjetima koji su izazvali profesionalnu bolest (za zarazne profesionalne bolesti ekspozicijski staž nije naveden jer se radi o bolestima koje su posljedica kratkotrajne izloženosti mikrobiološkim štetnostima)
- gospodarstvena djelatnost poslodavca čiji je radni proces uzrokovao profesionalnu bolest,
- zanimanje oboljelog radnika, odnosno skup poslova koji su uzrokovali bolest,
- štetni uvjeti radnog procesa koji su izazvali profesionalnu bolest, sukladno klasifikaciji Zakona o listi profesionalnih bolesti,
- vrsta profesionalnih bolesti prema Zakonu o listi profesionalnih bolesti i prema Međunarodnoj klasifikaciji bolesti i srodnih stanja, MKB-10,
- privremena radna nesposobnost.

Prema europskoj statistici za profesionalne bolesti (European Occupational Diseases Statistics – EODS) obvezno je pratiti slijedeće podatke:

- dob u vrijeme dijagnosticiranja profesionalne bolesti,

- spol,
- zanimanje oboljelog radnika, klasificirano prema ISCO (International standard classification of occupations),
- gospodarstvena djelatnost poslodavca čiji je radni proces uzrokovao profesionalnu bolest, klasificirana prema NACE 2025 Rev.2 (The statistical classification of economic activities NACE Revision 2, 2025.)
- oznaka profesionalne bolesti prema Europskom popisu profesionalnih bolesti (European schedule of occupational diseases, 2025.),
- oznaka profesionalne bolesti prema 10. Međunarodnoj klasifikaciji bolesti i srodnih zdravstvenih problema (MKB-10),
- težina bolesti prema EODS klasifikaciji,
- izloženost prema EODS klasifikaciji (Classification of the causal agents of the occupational diseases), koja klasificira radnu izloženost koja je uzrokovala profesionalnu bolest u šest kategorija: kemijske tvari, fizikalne štetnosti, biološke štetnosti, biomehaničke opasnosti, psihosocijalni faktori i industrijski faktori, materijali i produkti,
- podatak o statusu zaposlenja prema EODS klasifikaciji (Classification of the causal agents of the occupational diseases).

Klasifikacije korištene za potrebe pisanja ovog izvješća su:

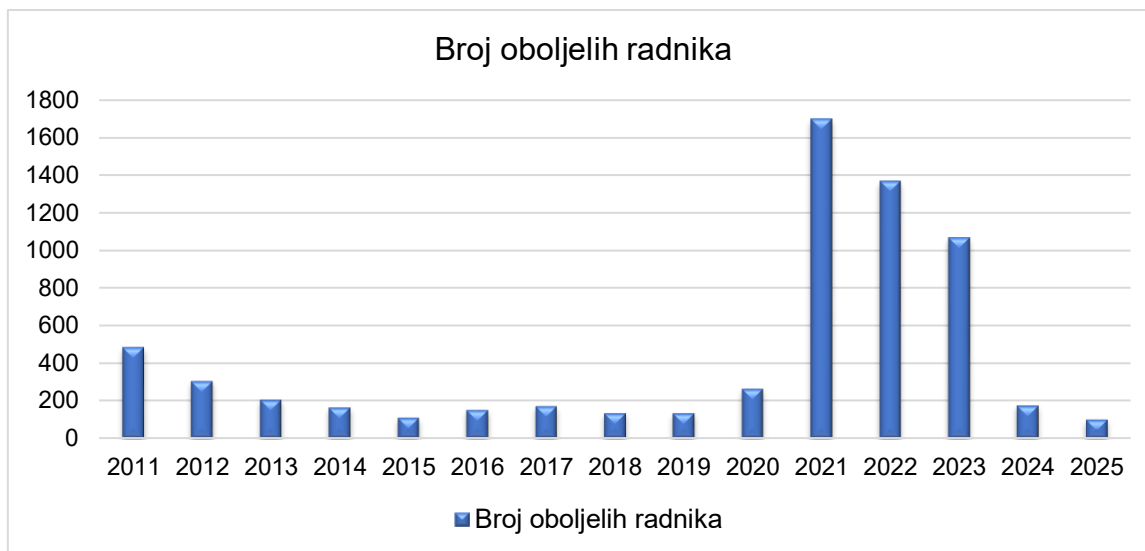
- Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2025. – NKD 2025. (NN 047/2024), Pravilnik o razvrstavanju poslovnih subjekata prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2025. – NKD 2025. (NN 081/2024)
- Nacionalna klasifikacija zanimanja (NN 147/10, NN 14/11) (*International standard classification of occupations*), Odluka o utvrđivanju Popisa pojedinačnih zanimanja prema Nacionalnoj klasifikaciji zanimanja NKZ 10 (NN 32/2023)
- Classification of the causal agents of the occupational diseases, EODS,
- European Occupational Disease Statistics – EODS, European Commission, 2025.
- Međunarodna klasifikacija bolesti i srodnih zdravstvenih problema – deseta revizija, MKB-10.
- Lista profesionalnih bolesti (Zakon, NN 162/98, 107/07).
- COMMISSION RECOMMENDATION (EU) 2025/2609 of 18 December 2025 concerning the European schedule of occupational diseases

1.3. Učestalost profesionalnih bolesti

Registar profesionalnih bolesti za 2025. godinu obuhvaća ukupno 102 profesionalne bolesti. Od tog broja 44 bolesti je bilo uzrokovano azbestom.

1.3.1. Dinamika učestalosti profesionalnih bolesti u proteklom razdoblju

U 2025. godini se kao i u 2024. godini prati pad broja profesionalnih bolesti u odnosu na godinu epidemije bolesti COVID-19 uzrokovane virusom SARS-CoV-2 (2020.-2023. godine). Razlog navedenom je prvenstveno u manjem broju zahtjeva za priznavanjem COVID-19 bolesti kao profesionalne bolesti. Ove godine se broj profesionalnih bolesti približno vratio na prosječne brojeve prije epidemije (slika 1.1.).

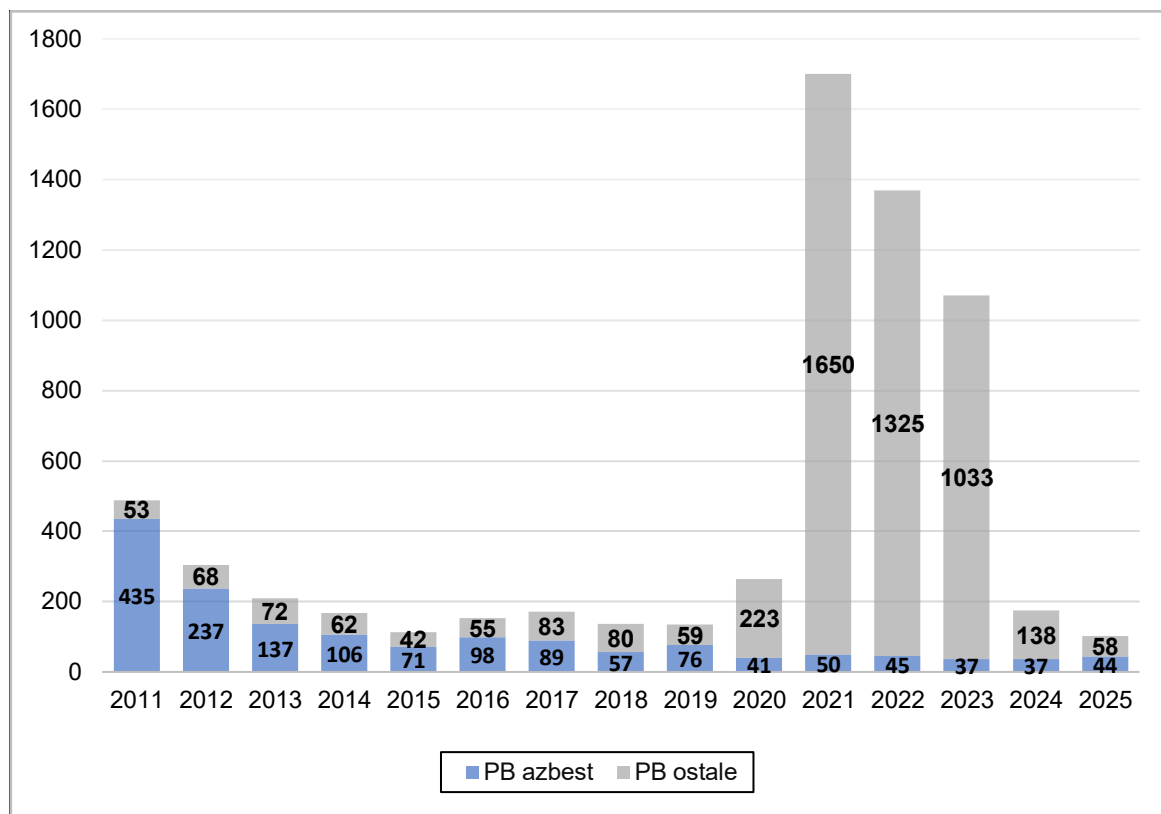
Slika 1.1. Broj profesionalnih bolesti u posljednjih petnaest godina

Na slici 1.2. je prikazan udio profesionalnih bolesti uzrokovanih azbestom i ostalih profesionalnih bolesti u posljednjih petnaest godina.

Iako je zabrana proizvodnje, prometa i upotrebe azbesta i materijala koji sadrže azbest u Republici Hrvatskoj stupila na snagu 01.01.2006. godine, zbog dugog vremena latencije (vrijeme od početka izloženosti štetnoj noxi (azbestnim vlaknima) pa do pojave zdravstvenih problema) i danas imamo dosta oboljelih od bolesti uzrokovanih izloženosti azbestu.

Od 2011. do 2017. godine profesionalne bolesti uzrokovane azbestom su činile više od 50 % svih profesionalnih bolesti. Ispod polovična zastupljenost profesionalnih bolesti uzrokovanih azbestom u ukupnom broju svih profesionalnih bolesti se prvi put zamjećuje 2018. godine, a kontinuirano se takva zastupljenost prati od 2020. godine.

Profesionalne bolesti uzrokovane azbestom prate se u Registru radnika oboljelih od profesionalnih bolesti izazvanih azbestom, ali zbog svoje profesionalne etiologije te bolesti se registriraju i u Registru profesionalnih bolesti, pa tako značajno utječu na ukupan broj profesionalnih bolesti u pojedinoj kalendarskoj godini. Postupak priznavanja profesionalne bolesti uzrokovane azbestom pokreću pretežno umirovljenici zbog ostvarivanja prava na novčano obeštećenje sukladno Zakonu o obeštećenju radnika profesionalno izloženih azbestu (NN 079/2007, 139/10,111/18).

Slika 1.2. Udio profesionalnih bolesti uzrokovanih azbestom i ostalih profesionalnih bolesti u posljednjih petnaest godina

1.3.2. Geografska distribucija profesionalnih bolesti u Republici Hrvatskoj

U tablici 1.1. je prikazana raspodjela profesionalnih bolesti prema županijama u Republici Hrvatskoj. Razlike koje postoje u broju profesionalnih bolesti u pojedinim županiji mogu biti posljedica različite zastupljenosti pojedinih gospodarstvenih djelatnosti, koje s obzirom na radne procese nose i različite profesionalne rizike.

U ukupnom broju profesionalnih bolesti u 2025. godini (izuzevši profesionalne bolesti uzrokovane azbestom) bitno odstupaju Grad Zagreb i Varaždinska županija. U navedenim županijama je uzrok velikog broja profesionalnih bolesti veliki broj priznatih zaraznih profesionalnih bolesti, većinom COVID-19 bolesti, te sindroma prenaprezanja. Velik broj profesionalnih bolesti u gradu Zagrebu je očekivan je s obzirom na veliki broj zaposlenih.

Tablica 1.1. Raspodjela profesionalnih bolesti u 2025. godini prema županijama

Županija	Oznaka prema Listi profesionalnih bolesti*								Ukupno
	36	37.1	37.2	41	45	47	54	55	
Zagrebačka					1				1
Krapinsko-zagorska									0
Sisačko-moslavačka					1				1
Karlovačka	1	1		1					3
Varaždinska				4	8				12
Koprivničko-križevačka		1		1	1				3
Bjelovarsko-bilogorska									0
Primorsko-goranska				1	3				4
Ličko-senjska		2		1					3

Virovitičko-podravska					1				1
Požeško-slavonska			1						1
Brodsko-posavska							1		1
Zadarska									0
Osječko-baranjska			1		6				7
Šibensko-kninska									0
Vukovarsko-srijemska		2							2
Splitsko-dalmatinska				3	2				5
Istarska				2	1				3
Dubrovačko-neretvanska									0
Međimurska				1					1
Grad Zagreb				4	4	1		1	10
Ukupno	1	6	2	18	28	1	1	1	58

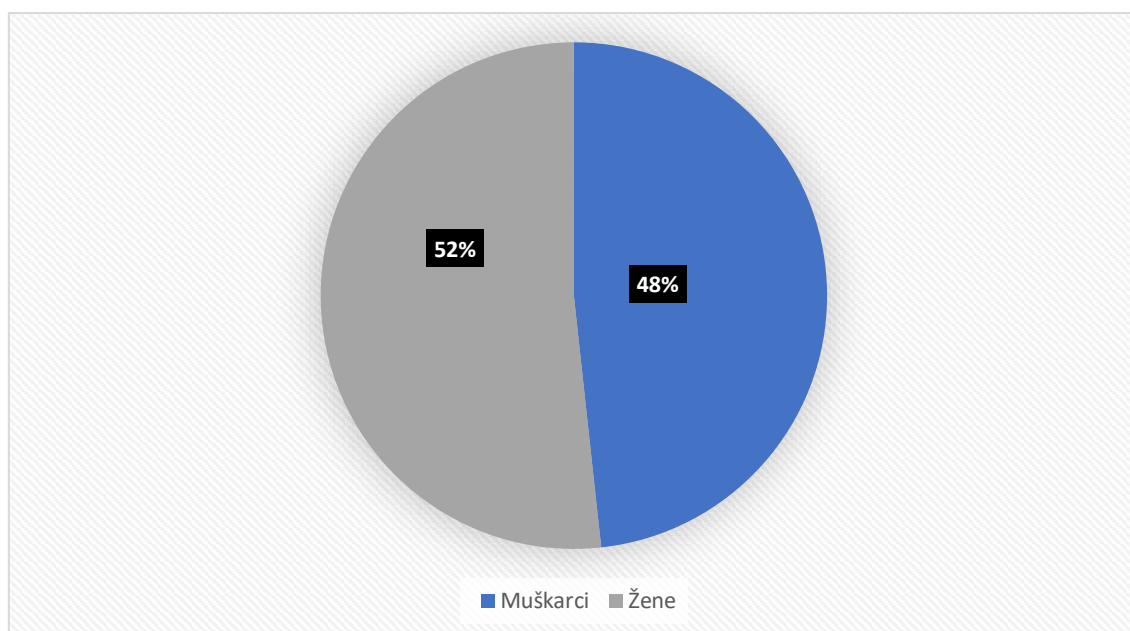
*	Profesionalna bolest
36	Naglušost i gluhoća uzrokovana bukom
37.1	Bolesti uzrokovane vibracijama koje se prenose na ruke (oštećenja perifernih žila i živaca, kostiju, zglobova, tetiva i okolozglobnih tkiva)
37.2	Bolesti uzrokovane vibracijama koje se prenose na cijelo tijelo (oštećenja intervertebralnog diska slabinske kralježnice)
41	Sindromi prenaprezanja uzrokovani kumulativnom traumom (ponavljajući pokreti, primjena sile, nefiziološki položaj, vibracije, pritisak)
45	Zarazne ili parazitske bolesti uzrokovane radom u djelatnostima gdje je dokazan povećan rizik zaraze
47	Bolesti kože uzrokovane tvarima kojima je znanstveno potvrđeno alergijsko ili nadražujuće djelovanje nespomenutim u drugim zaglavljima
54	Astma uzrokovana udisanjem tvari kojima je potvrđeno alergijsko ili nadražujuće djelovanje
55	Alergijski rinitis uzrokovan udisanjem tvari koje su priznate kao uzročnici alergije i koje su karakteristične za radni proces

* = Oznaka prema Listi profesionalnih bolesti

1.4. Karakteristike oboljelih od profesionalnih bolesti

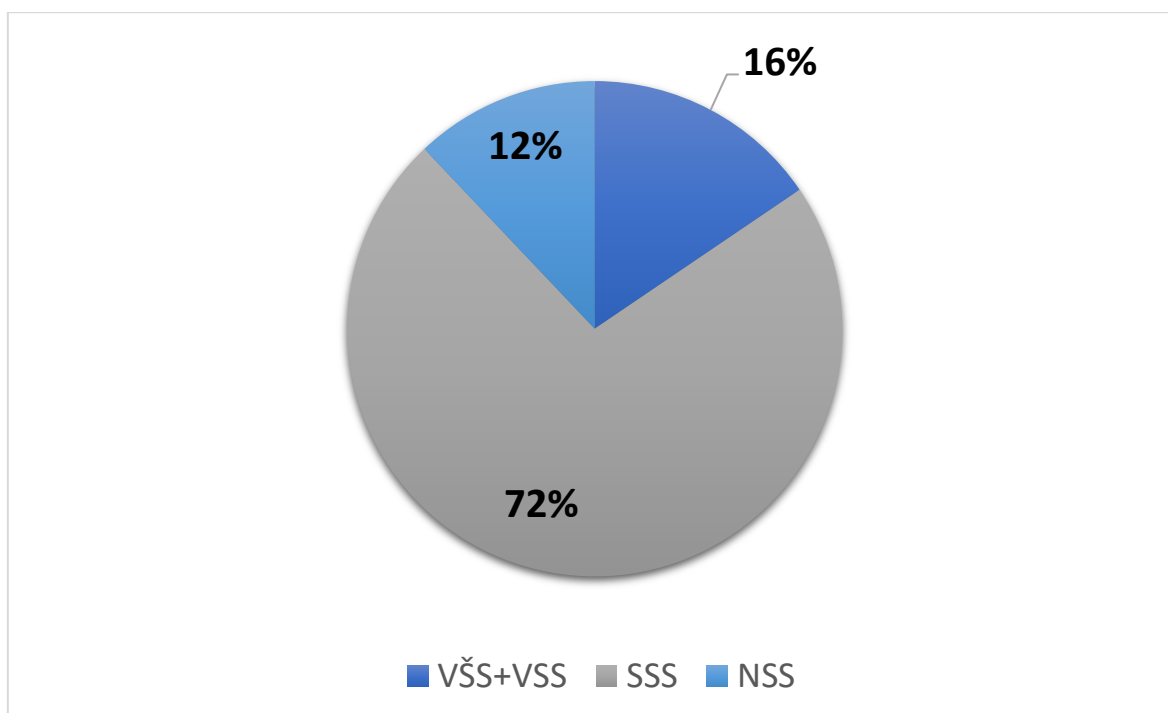
1.4.1. Dob i spol oboljelih od profesionalnih bolesti

U Registru profesionalnih bolesti za 2025. godinu upisano je 58 profesionalnih bolesti (kad se izuzmu profesionalne bolesti uzrokovane azbestom). Distribuciju oboljelih od profesionalnih bolesti prema spolu prikazuje slika 1.3. U ukupnom broju oboljelih od profesionalnih bolesti ukupno ima 30 (52%) žena i 28 (48%) muškaraca. U 2025. godini od profesionalnih bolesti su podjednakom udjelu obolijevali i muškarci i žene. Žene su u najvećem broju obolijevale od zaraznih profesionalnih bolesti te sindroma prenaprezanja, a muškarci od sindroma prenaprezanja, bolesti uzrokovanih vibracijama koje se prenose na ruke i zaraznih profesionalnih bolesti.

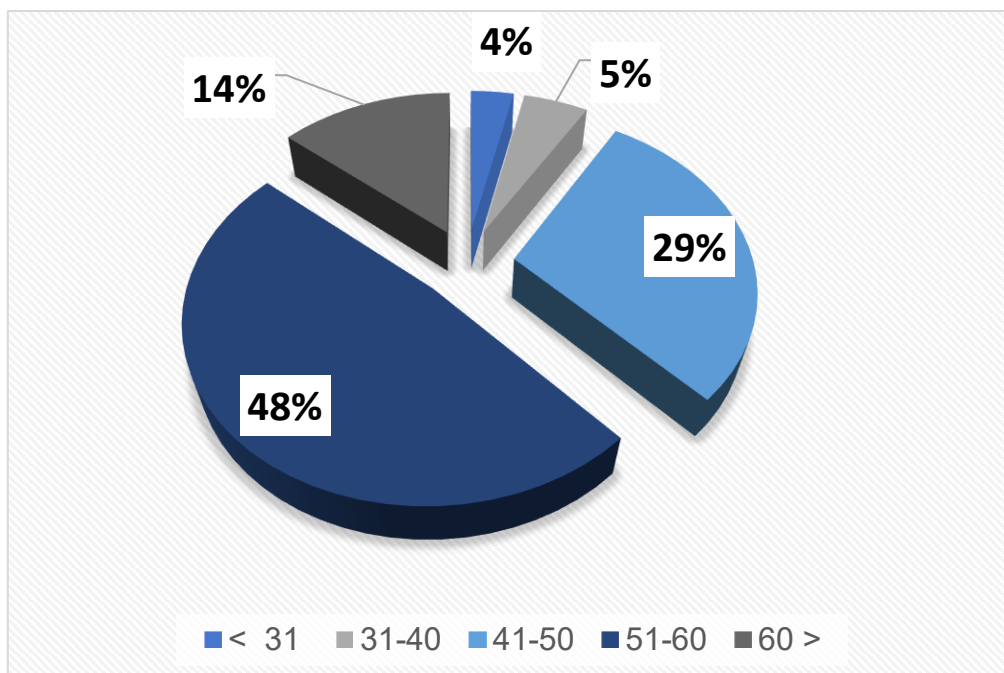
Slika 1.3. Raspodjela radnika oboljelih od profesionalnih bolesti u 2025. godini prema spolu bolesti (bez bolesti uzrokovanih azbestom)

Od ukupnog broja radnika oboljelih od profesionalnih bolesti, s visokom i višom stručnom spremom bilo je 9 (16 %) oboljelih radnika, sa srednjom stručnom spremom 42 (72 %) i s niskom ili bez stručne spreme 7 (12 %) oboljelih radnika (slika 1.4.). S time u svezi, vidljivo je iz slike 1.4. da su opasni radni uvjeti generirali najviše profesionalnih bolesti upravo u poslovima srednje stručne spreme koja je i najzastupljenija među zaposlenima u Republici Hrvatskoj.

Slika 1.4. Raspodjela radnika oboljelih od profesionalnih bolesti u 2025. godini prema izobrazbi (bez bolesti uzrokovanih azbestom)

Za potrebe Registra oboljelih od profesionalnih bolesti analiziraju se i podaci o dobnoj strukturi oboljelih, odnosno prosječna dob u trenutku dijagnosticiranja profesionalne bolesti.

Slika 1.5. Raspodjela radnika oboljelih od profesionalnih bolesti (bez bolesti uzrokovanih azbestom) u 2025. godini prema životnoj dobi

Na slici 1.5. prikazana je raspodjela oboljelih od profesionalnih bolesti prema dobi. Uočava se da je čak 48% radnika upravo u skupini čija je životna dob između 51-60 godina života, odnosno u onoj dobi kada u postupku priznavanja profesionalne bolesti nije teško zadovoljiti kriterij duljine izloženosti određenoj štetnosti ili naporu. Slijedi skupina radnika životne dobi između 41-50 godina života, 29%.

Najmanji postotak oboljelih od profesionalne bolesti se nalaze u skupini radnika koji su mlađi od 31 godinu (4%) te u skupini radnika čija je životna dob između 31-40 godina života (5%). To je i očekivano. Profesionalne bolesti su većinom posljedica dugogodišnje ekspozicije određenim štetnostima ili naporima pa se rjeđe javljaju kod radnika mlađe životne dobi sa malo radnog staža.

U 2025. godini srednja dob oboljelih od profesionalnih bolesti (bez bolesti uzrokovanih azbestom) iznosi 52,71 godina.

Dobnu strukturu oboljelih od profesionalnih bolesti u posljednjih trinaest godina prikazuje slika 1.6. Vidljivo je kako je od 2013. do 2019. godine prosječna dob u trenutku dijagnosticiranja i priznavanja profesionalne bolesti visoka. Većinski su to bili radnici stariji od 60 godina.

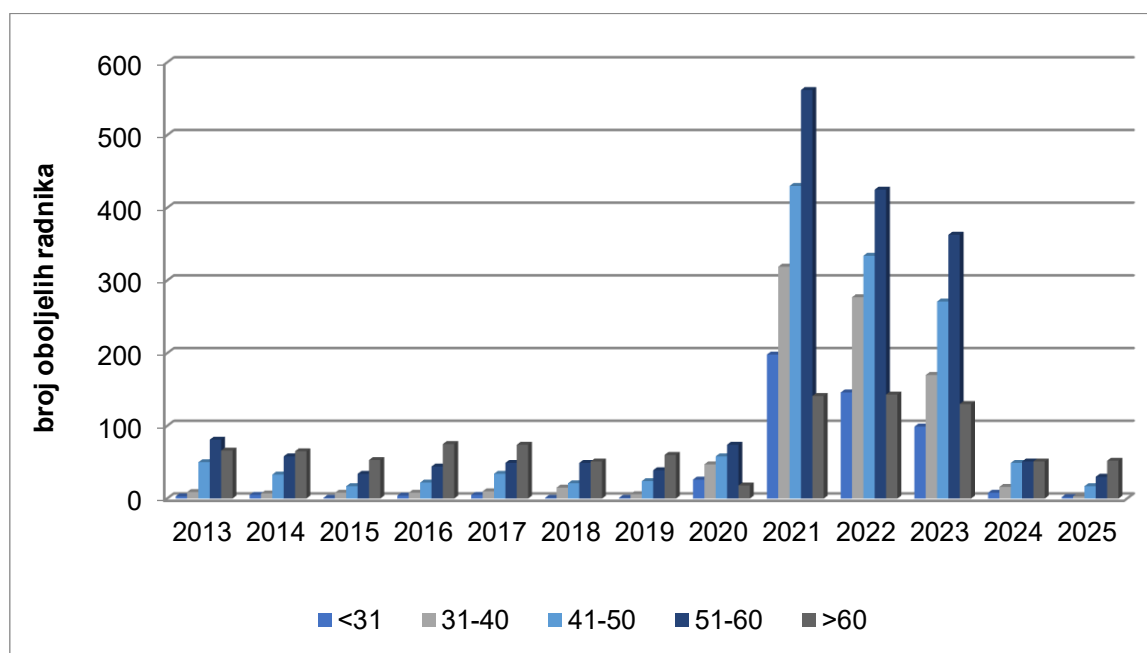
Vrlo često ranije nisu prijavili profesionalnu bolest jer nisu bili informirani o tome da bi njihove promjene zdravstvenog stanja mogle biti profesionalne etiologije, a oni koji jesu, nisu prijavili profesionalnu bolest sve dok se nisu približili uvjetima za mirovinu jer su se bojali gubitka radnog mjesta. Ovakvoj dobnoj raspodjeli svakako su doprinijeli i radnici oboljeli od bolesti uzrokovanih izloženosti azbestu, većinom umirovljenici stariji od 60 godina.

U razdoblju od 2020.-2024. godine prosječna dob, u trenutku dijagnosticiranja i priznavanja profesionalne bolesti, se mijenja te je najviše oboljelih od profesionalne bolesti u skupini od 51-60 godina starosti. Razloge takve dinamike je povećan broj zaraznih bolesti (COVID-19)

koje je prijavljivala radno sposobna populacija najvećim djelom u svrhu kompenzacije troškova bolovanja. Oboljeli od bolesti COVID-19 su bili radnici svih dobnih skupina.

Gledajući ukupno sve profesionalne bolesti koje su priznate u Republici Hrvatskoj u 2025. god. vidi se da je oko dvije trećine oboljelih radnika starije od 50 godina.

Imamo i dalje veliki broj priznatih profesionalnih bolesti koji su posljedica izloženosti azbestu. Ove godine je bilo 44 priznatih profesionalnih bolesti kao posljedica izloženosti azbest i sve te osobe su umirovljenici i stariji od 60 godina. To je očekivano jer se učinci izloženosti vlaknima azbesta ispoljavaju najčešće tek nakon višegodišnje latencije.

Slika 1.6. Raspodjela radnika oboljelih od profesionalnih bolesti prema životnoj dobi u posljednjih trinaest godina - uključujući profesionalne bolesti uzrokovane azbestom

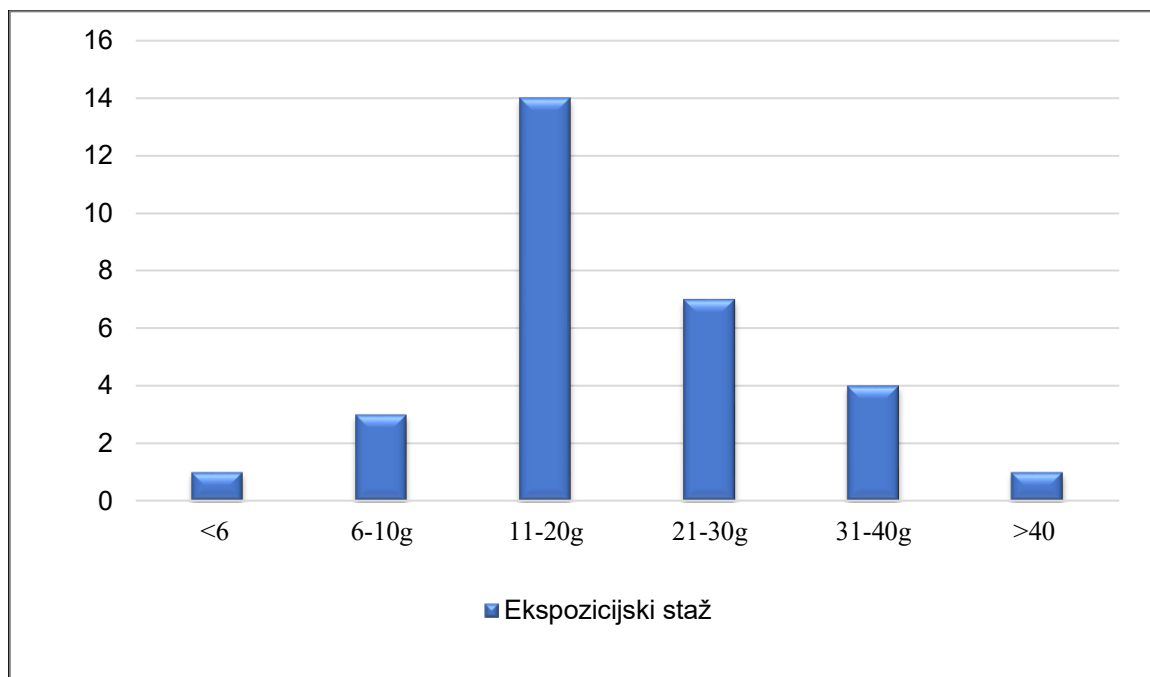
1.4.2. Ekspozicijski staž oboljelih od profesionalnih bolesti

Raspodjela oboljelih od profesionalnih bolesti prema duljini ekspozicijskog staža (godine rada sa štetnostima i/ili naporima koji su uzrokovali profesionalnu bolest) prikazana je slikom 1.7., a u tablici 1.2., usporedno s NKD (Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti) i duljinom trajanja ekspozicijskog staža, prikazan je broj profesionalnih bolesti te vrsta štetnosti i napora koja se nalazi u podlozi pojedinog slučaja nastale profesionalne bolesti.

Ekspozicijski staž je prikazan za sve profesionalne bolesti osim bolesti uzrokovanih izloženosti azbestu te zaraznih bolesti.

Detaljni podaci o profesionalnim bolestima koje su posljedica izloženosti azbestu su prikazani u Registru radnika oboljelih od bolesti izazvanih azbestom, a za zarazne bolesti su posljedica kratkotrajne izloženosti mikrobiološkim štetnostima te je podatak o ekspozicijskom stažu potpuno irelevantan.

Prosječni ekspozicijski staž radnika oboljelih od profesionalnih bolesti iznosi 19,80 godine. Najveći broj profesionalnih bolesti zabilježen je u skupini radnika s ekspozicijskim stažem od 11 do 20 godina staža. Najmanje je oboljelih od profesionalnih bolesti s dugim ekspozicijskim stažem, većim od 40 godina.

Slika 1.7. Raspodjela radnika oboljelih od profesionalne bolesti u 2025. godini prema duljini ekspozicijskog staža (bez bolesti uzrokovanih azbestom i bez zaraznih bolesti)

Tablica 1.2. Raspodjela radnika oboljelih od profesionalne bolesti u 2025. godini prema duljini ekspozicijskog staža, djelatnosti i vrsti štetnosti i napora (bez bolesti uzrokovanih azbestom i bez zaraznih bolesti)

Trajanje štetne izloženosti (god.)	Djelatnost-NKD 2025.*	Vrsta štetnosti i napora	Točka čl. 3. Zakona (NN 107/07)	Oboljeli po vrsti štetnosti u NKD	Ukupan broj oboljelih radnika
<6	Prerađivačka industrija	Alergeni	47	1	1
6-10	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	Kumulativna trauma	41	2	3
	Prerađivačka industrija	Kumulativna trauma	41	1	
11-20	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	Vibracije-ruke	37.1	3	14
		Kumulativna trauma	41	2	
	Ostale uslužne djelatnosti	Kumulativna trauma	41	2	
		Vibracije-tijelo	37.2	1	
	Prerađivačka industrija	Kumulativna trauma	41	2	
	Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	Astma	54	1	
	Obrazovanje	Kumulativna trauma	41	1	
	Javna uprava i obrana	Kumulativna trauma	41	1	
	Trgovina	Kumulativna trauma	41	1	
21-30	Stručne znanstvene i tehničke djel.	Alergijski rinitis	55	1	7
	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	Vibracije-ruke	37.1	2	
		Kumulativna trauma	41	2	
		Vibracije-tijelo	37.2	1	
		Buka	36	1	
31-40	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	Kumulativna trauma	41	1	4
		Vibracije-ruke	37.1	1	
	Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	Kumulativna trauma	41	1	
	Prerađivačka industrija	Kumulativna trauma	41	1	
>40	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	Kumulativna trauma	41	1	1
					30

Zarazne profesionalne bolesti se javljaju nakon kratke ekspozicije, a većina ostalih najčešćih profesionalnih bolesti (sindromi prenaprezanja, bolesti uzrokovane vibracijama) se javljaju nakon dugogodišnje ekspozicije, više od 10 godina ekspozicijskog staža. Obično u tim skupinama radnika nalazimo oštećenja zdravlja koja bitno narušavaju kvalitetu života i radnu sposobnost pa radnik naprosto nema izbora već pokrenuti postupak utvrđivanja profesionalne etiologije bolesti i često ocjenu radne sposobnosti u sklopu mirovinskog osiguranja.

1.5. Gospodarstvene djelatnosti, zanimanja i štetni radni uvjeti – uzroci profesionalnih bolesti

1.5.1. Gospodarstvene djelatnosti

Broj profesionalnih bolesti po pojedinim gospodarstvenim djelatnostima koje su klasificirane prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti i prema stopi na 100 000 zaposlenih u djelatnosti prikazan je u tablici 1.3.

Broj profesionalnih bolesti na 100 000 zaposlenih (stopa na 100 000 zaposlenih) u pojedinoj djelatnosti kretala se od 0,42 do 22,54 s prosječnom vrijednosti 3,41 (tablica 1.3.).

U izračun nisu uključene profesionalne bolesti uzrokovane izloženosti azbestnim vlaknima.

Tablica 1.3. Broj profesionalnih bolesti u 2025. godini prema gospodarstvenim djelatnostima i stopa na 100 000 zaposlenih u djelatnosti (bez bolesti uzrokovanih azbestom)

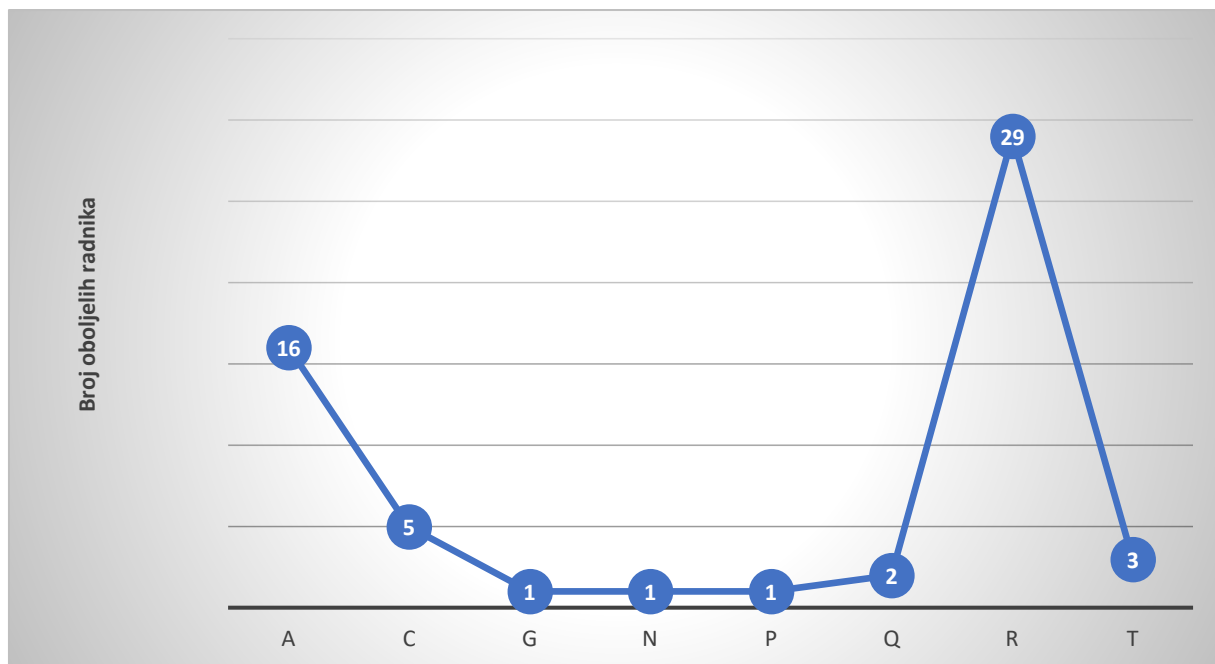
	Djelatnost – NKD 2025*	Broj profesionalnih bolesti	Stopa na 100 000 zaposlenika u djelatnosti
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	16	22,54
B	Rudarstvo i vađenje	0	0
C	Prerađivačka industrija	5	1,88
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	0	0
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	0	0
F	Građevinarstvo	0	0
G	Trgovina na veliko i na malo	1	0,42
H	Prijevoz i skladištenje	0	0
I	Smještaj te priprema i usluživanje hrane	0	0
J	Izdavačke djelatnosti, djelatnosti emitiranja te proizvodnje i distribucije sadržaja	0	0
K	Telekomunikacije, računalno programiranje, savjetovanje, rač. infrastruktura i ostale informacijske djelatnosti	0	0
L	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	0	0
M	Poslovanje nekretninama	0	0
N	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1	1,20
O	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	0	0
P	Javna uprava i obrana; obavezno socijalno osiguranje	1	0,88
Q	Obrazovanje	2	1,43
R	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	29	20,57
S	Umjetnost, zabava i rekreacija	0	0
T	Ostale uslužne djelatnosti	3	7,69
U	Djelatnosti kućanstva kao poslodavca; djelatnosti kućanstva koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	0	0
V	Djelatnosti izvan teritorijalnih organizacija i tijela	0	0
	Ukupno	58	3,41

* *Gospodarstvene djelatnosti prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti*

Vidljiva je vrlo visoka stopa u djelatnosti poljoprivrede, ribarstva i šumarstva (priznato 16 profesionalnih bolesti) te u djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi što je razumljivo obzirom na veliki broj priznatih profesionalnih bolesti u toj djelatnosti (29 priznatih profesionalnih bolesti).

Na trećem mjestu, prema stopi na 100 000 zaposlenih u djelatnosti, su ostale uslužne djelatnosti sa stopom 7,69, a u toj djelatnosti su bile samo 3 profesionalne bolesti.

Slika 1.8. prikazuje raspodjelu oboljelih od profesionalnih bolesti u Hrvatskoj prema granama djelatnosti. Najveći broj profesionalnih bolesti u 2025. god. je u djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (29) te u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu (16).

Slika 1.8. Raspodjela profesionalnih bolesti prema gospodarstvenim djelatnostima (NKD) u 2025. godini (bez bolesti uzrokovanih azbestom)

*	Naziv djelatnosti-NKD 2025.
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo
B	Rudarstvo i vađenje
C	Prerađivačka industrija
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija
E	Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom, te djelatnosti sanacije okoliša
F	Građevinarstvo
G	Trgovina na veliko i na malo
H	Prijevoz i skladištenje
I	Smještaj te priprema i usluživanje hrane
J	Izdavačke djelatnosti, djelatnosti emitiranja te proizvodnje i distribucije sadržaja
K	Telekomunikacije, računalno programiranje, savjetovanje, računalna infrastruktura i ostale informacijske djelatnosti
L	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
M	Poslovanje nekretninama
N	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti
O	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
P	Javna uprava i obrana; obavezno socijalno osiguranje
Q	Obrazovanje
R	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi
S	Umjetnost, zabava i rekreacija
T	Ostale uslužne djelatnosti
U	Djelatnosti kućanstva kao poslodavca; djelatnosti kućanstva koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe
V	Djelatnosti izvan teritorijalnih organizacija i tijela

*Gospodarstvene djelatnosti prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti

1.5.2. Zanimanja

U tablicama 1.4. i 1.5. prikazana je raspodjela profesionalnih bolesti u pojedinim zanimanjima klasificiranim prema Nacionalnoj klasifikaciji zanimanja (NN 147/10, NN 14/11) (*International standard classification of occupations*) te Odluci o utvrđivanju Popisa pojedinačnih zanimanja prema Nacionalnoj klasifikaciji zanimanja NKZ 10 (NN 32/2023).

Po broju profesionalnih bolesti kao i po stopi na 100 000 zaposlenih, najzastupljenija zanimanja su poljoprivrednici/poljoprivrednice, šumari/šumarke i ribari/ribarke, lovci/lovkinje, jednostavna zanimanja te tehničari/tehničarke i stručni suradnici / suradnice.

Poljoprivrednici/poljoprivrednice, šumari/šumarke i ribari/ribarke, lovci/lovkinje su oboljevali od sindroma prenaprezanja i vibracijske bolesti, a radnici koji rade u jednostavnim zanimanjima te tehničari/tehničarke i stručni suradnici / suradnice od zaraznih bolesti.

Tablica 1.4. Broj profesionalnih bolesti u 2025. godini prema zanimanjima (bez bolesti uzrokovanih azbestom)

Rod	Zanimanje - NKZ	Broj profesionalnih bolesti	Stopa na 100 000 zaposlenika u zanimanju
1	Zakonodavci/zakonodavke, dužnosnici/dužnosnice, i direktori/direktorice	0	0
2	Znanstvenici/znanstvenice, inženjeri/inženjerke i stručnjaci/stručnjakinje	8	2,27
3	Tehničari/tehničarke i stručni suradnici/stručne suradnice	14	5,28
4	Administrativni službenici/administrativne službenice	0	0
5	Uslužna i trgovačka zanimanja	7	2,38
6	Poljoprivrednici/poljoprivrednice, šumari/šumarke i ribari/ribarke, lovci/lovkinje	12	30
7	Zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji	4	2,04
8	Rukovatelji/rukovateljice postrojenjima i strojevima, industrijski proizvođači/industrijske proizvođačice i sastavljači/sastavljačice strojeva	6	3,80
9	Jednostavna zanimanja	7	6,36
0	Vojna zanimanja	0	0
	Ukupno	58	3,41

Tablica 1.5. Broj profesionalnih bolesti u 2025. godini prema zanimanjima i vrstama štetnosti (bez bolesti uzrokovanih azbestom)

Rod	Zanimanje - NKZ	Vrsta štetnosti i napora	Broj prof. bolesti	Stopa na 100 000 zaposlenika u zanimanju
1	Zakonodavci/zakonodavke, dužnosnici/dužnosnice i direktori/direktorice		0	0
2	Znanstvenici/znanstvenice, inženjeri/inženjerke i stručnjaci/stručnjakinje	Mikroorganizmi	7	1,99
		Kumulativna trauma	1	0,28
3	Tehničari/tehničarke i stručni suradnici/stručne suradnice	Mikroorganizmi	12	4,53
		Kumulativna trauma	1	0,38
		Alergijski rinitis	1	0,38
4	Administrativni službenici/administrativne sl.		0	0
5	Uslužna i trgovačka zanimanja	Kumulativna trauma	4	1,36
		Mikroorganizmi	3	1,02
6	Poljoprivrednici/poljoprivrednice, šumari/šumarke i ribari/ribarke, lovci/lovkinje	Kumulativna trauma	6	15
		Vibracije koje se prenose na ruke	5	12,50
		Buka	1	2,50
7	Zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji	Kumulativna trauma	4	2,04
8	Rukovatelji/rukovateljice postrojenjima i strojevima, industrijski proizvođači/industrijske proizvođačice i sastavljači/sastavljačice strojeva	Vibracije koje se prenose na tijelo	2	1,27
		Vibracije koje se prenose na ruke	1	0,63
		Kumulativna trauma	1	0,63
		Alergeni	1	0,63
		Mikroorganizmi	1	0,63
9	Jednostavna zanimanja	Mikroorganizmi	5	4,55
		Astma	1	0,91
		Kumulativna trauma	1	0,91
0	Vojna zanimanja		0	0
	Ukupno	58		3,41

1.5.3. Štetni radni uvjeti

Štetni radni uvjeti i naponi koji su uzrokovali profesionalne bolesti navedeni su u tablici 1.6. Uzimajući u obzir kriterije Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Listi profesionalnih bolesti (NN 107/07) to su na prvom mjestu mikroorganizmi kao uzročnici zaraznih bolesti, zatim statodinamička opterećenja koja uzrokuju sindrome prenaprezanja te vibracije koje uzrokuju nastanak vibracijskog sindroma šake-ruke.

Tablica 1.6. Vrste štetnosti u 2025. godini koje su uzrokovale profesionalne bolesti prema Zakonu o listi profesionalnih bolesti (bez profesionalnih bolesti uzrokovanih azbestom)

Vrsta štetnosti i napora	Točka čl. 3. Zakona (NN 107/07)	Broj profesionalnih bolesti
Buka	36	1
Vibracije koje se prenose na ruke	37.1	6
Vibracije koje se prenose na cijelo tijelo	37.2	2
Kumulativna trauma	41	18
Mikroorganizmi	45	28
Alergeni i nadražljivci kože	47	1
Astma	54	1
Alergijski rinitis	55	1
UKUPNO		58

1.5.4. Uzroci profesionalnih bolesti prema europskoj statistici

Europska statistika za profesionalne bolesti (European Occupational Diseases Statistics – EODS) prati niz parametara koji se prate i u našoj nacionalnoj statistici (dob, spol, zanimanje oboljelog radnika, gospodarstvena djelatnost poslodavca, oznaka profesionalne bolesti prema 10. Međunarodnoj klasifikaciji bolesti i srodnih zdravstvenih problema). Međutim, europska statistika zahtijeva praćenje radnih uvjeta koji su doveli do profesionalne bolesti pomoću posebnih klasifikacija. Tako se izloženost štetnim radnim uvjetima izražava u šest kategorija koje obuhvaćaju kemijske tvari, fizikalne štetnosti, biološke štetnosti, biomehaničke opasnosti, psihosocijalne faktore i industrijske faktore i materijale. U tablici 1.7. i 1.8. prikazani su izloženost štetnostima koji su uzrokovali profesionalnu bolest i produkt koji sadrži navedenu štetnost.

Tablica 1.7. Štetna izloženost i produkt koji su uzrokovali profesionalnu bolest u 2025. godini, prema EODS statistici (bez profesionalnih bolesti uzrokovanih azbestom)

Izloženost		Produkt		Broj prof. bolesti
1226050000	Tiurami	A36	Mirisna sredstva	1
2001010001	Buka	X99	Ostale kategorije	1
2002000000	Mehaničke vibracije	X99	Ostale kategorije	8
3101130000	Mikobakterija	E66	Pacijent	1
3200000000	Virusi	E66	Pacijent	23
		X99	Ostale kategorije	1
3200100000	Herpesvirusi	E66	Pacijent	1
		X99	Ostale kategorije	1
3300000000	Paraziti	E66	Pacijent	1
3610019999	Ostale organske prašine živ. porijekla	E57	Produkti životinjskog porijekla	1
4000020000	Ponavljanje kretnje kod rada	X99	Ostale kategorije	18
6006150000	Sredstva za čišćenje	C09	Sredstva za pranje i čišćenje	1
				58

Tablica 1.8. Analiza izloženosti s obzirom na produkt koji je uzrokovao profesionalnu bolest u 2025. godini, prema EODS statistici (bez profesionalnih bolesti uzrokovanih azbestom)

Produkt		Izloženost		Broj prof. bolesti
A36	Mirisna sredstva	1226050000	Tiurami	1
C09	Sredstva za pranje i čišćenje	6006150000	Sredstva za čišćenje	1
E 57	Produkti životinjskog porijekla	3610019999	Ostale organske prašine živ.porijekla	1
E66	Pacijent	3101130000	Mikobakterija	26
		3200000000	Virusi	
		3200100000	Herpesvirusi	
		3300000000	Paraziti	
X99	Ostale kategorije	2001010001	Buka	29
		2002000000	Mehanička vibracije	
		3200000000	Virusi	
		3200100000	Herpesvirusi	
		4000020000	Ponavljanje kretnje kod rada	
				58

1.6. Vrste profesionalnih bolesi

Učestalost i vrsta profesionalnih bolesti prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o Listi profesionalnih bolesti prikazana je u tablici 1.9. Predočena je učestalost u pojedinim gospodarstvenim djelatnostima, klasificiranim prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti.

Tablica 1.9. Broj i vrsta profesionalnih bolesti u 2025. godini prema oznakama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o listi profesionalnih bolesti i prema gospodarstvenoj djelatnosti (bez profesionalnih bolesti uzrokovanih azbestom)

[illegible]

O	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti								0	
P	Javna uprava i obrana; obavezno socijalno osiguranje			1					1	
Q	Obrazovanje			1	1				2	
R	Djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi			1	27		1		29	
S	Umjetnost, zabava i rekreacija								0	
T	Ostale uslužne djelatnosti		1	2					3	
U	Djelatnosti kućanstva kao poslodavca; kućanstva koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe								0	
V	Djelatnosti izvan teritorijalnih organizacija i tijela								0	
Ukupno		1	6	2	18	28	1	1	1	58

*	Profesionalna bolest
36	Naglušost i gluhoća uzrokovana bukom
37.1	Bolesti uzrokovane vibracijama koje se prenose na ruke (oštećenja perifernih žila i živaca, kostiju, zglobova, tetiva i okolozglobnih tkiva)
37.2	Bolesti uzrokovane vibracijama koje se prenose na cijelo tijelo (oštećenja intervertebralnog diska slabinske kralježnice)
41	Sindromi prenaprezanja uzrokovani kumulativnom traumom (ponavljajući pokreti, primjena sile, nefiziološki položaj, vibracije, pritisak)
45	Zarazne ili parazitske bolesti uzrokovane radom u djelatnostima gdje je dokazan povećan rizik zaraze
47	Bolesti kože uzrokovane tvarima kojima je znanstveno potvrđeno alergijsko ili nadražujuće djelovanje nespomenutim u drugim zaglavljima
48	Silikoza i druge bolesti dišnog sustava uzrokovane silicijevim dioksidom
54	Astma uzrokovana udisanjem tvari kojima je potvrđeno alergijsko ili nadražujuće djelovanje
55	Alergijski rinitis uzrokovani udisanjem tvari koje su priznate kao uzročnici alergije i koje su karakteristične za radni proces

* = Točka prema Listi profesionalnih bolesti

*	Naziv djelatnosti-NKD 2025.
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo
B	Rudarstvo i vađenje
C	Prerađivačka industrija
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija
E	Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom, te djelatnosti sanacije okoliša
F	Građevinarstvo
G	Trgovina na veliko i na malo
H	Prijevoz i skladištenje
I	Smještaj te priprema i usluživanje hrane
J	Izdavačke djelatnosti, djelatnosti emitiranja te proizvodnje i distribucije sadržaja
K	Telekomunikacije, računalno programiranje, savjetovanje, računalna infrastruktura i ostale informacijske djelatnosti
L	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
M	Poslovanje nekretninama
N	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti
O	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
P	Javna uprava i obrana; obavezno socijalno osiguranje
Q	Obrazovanje
R	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi
S	Umjetnost, zabava i rekreacija

T	Ostale uslužne djelatnosti
U	Djelatnosti kućanstva kao poslodavca; djelatnosti kućanstva koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe
V	Djelatnosti izvan teritorijalnih organizacija i tijela

**Gospodarstvene djelatnosti prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti*

Prema učestalosti, u ukupnom broju profesionalnih bolesti, na prvom mjestu su zarazne ili parazitske bolesti uzrokovane radom u djelatnostima gdje je dokazan povećan rizik zaraze, koje su najčešće u djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi s obzirom da je to djelatnost opterećena visokim rizikom od izloženosti biološkim štetnostima.

Po učestalosti zatim slijede sindromi prenaprezanja te bolesti uzrokovane vibracijama koje se prenose na ruke.

Sindromi prenaprezanja koji su uzrokovani kumulativnom traumom su najčešći u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva te u prerađivačkoj industriji, odnosno u onim radnim procesima gdje tijekom obavljanja poslova postoje ponavljajući pokreti, pritisak i prisilan položaj tijela.

Bolest uzrokovana vibracijama koje se prenose na ruke je iz godine u godinu stalno prisutna kao profesionalna bolest, a gotovo u pravilu je posljedica rada motornom pilom u šumarstvu. Najčešće u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva.

Nadalje, profesionalne su bolesti analizirane i prema medicinskim dijagnozama klasificiranim sukladno Međunarodnoj klasifikaciji bolesti i srodnih zdravstvenih problema (MKB-10), kao i prema gospodarskim granama razvrstanim prema NKD 2025, uz istodobno praćenje karakteristika oboljelih radnika: prosječnoj dobi u kojoj je dijagnosticirana profesionalna bolest te trajanju ekspozicijskog staža.

Navedena analiza za 2025. godinu prikazana je u tablici 1.10.

Od zaraznih profesionalnih bolesti obolijevaju radnici zaposleni na radnim mjestima na kojima je povećani rizik od zaraze. Stoga se pojavljuju među svim radnicima koji rade na takvim radnim mjestima neovisno o njihovoj životnoj dobi, a nakon kratke izloženosti mikrobiološkim štetnostima. Stoga za navedene bolesti nije naveden broj godina ekspozicijskog staža.

Sve ostale profesionalne bolesti su se pojavile među radno-aktivnom populacijom koja bi još do mirovine trebala raditi 10-15 godina.

Tablica 1.10. Profesionalne bolesti klasificirane prema MKB-10, NKD klasifikaciji te prema karakteristikama oboljelih radnika (prosječnoj dobi u kojoj je dijagnosticirana profesionalna bolest i trajanju radnog staža- za zaraze bolesti te trajanju ekspozicijskog staža- za sve ostale profesionalne bolesti) (bez bolesti uzrokovanih azbestom) u 2025. godini

[illegible]

Bolesti prema MKB-10		Prosječna životna dob u trenutku dijagnosticiranja PB (god.)	Prosječno trajanje ekspozicijskog staža u trenutku dijagnosticiranja PB (god.)	Djelatnost - NKD																				Ukupno	
				A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
Covid -19	Koronavirus Sars-CoV-2 <i>U 07.1</i>	54,55	-																22						22
UKUPNO				16	0	5	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	2	29	0	3	0	0	58

*	Naziv djelatnosti-NKD 2025.
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo
B	Rudarstvo i vađenje
C	Prerađivačka industrija
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija
E	Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom, te djelatnosti sanacije okoliša
F	Građevinarstvo
G	Trgovina na veliko i na malo
H	Prijevoz i skladištenje
I	Smještaj te priprema i usluživanje hrane
J	Izdavačke djelatnosti, djelatnosti emitiranja te proizvodnje i distribucije sadržaja
K	Telekomunikacije, računalno programiranje, savjetovanje, računalna infrastruktura i ostale informacijske djelatnosti
L	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
M	Poslovanje nekretninama
N	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti
O	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
P	Javna uprava i obrana; obavezno socijalno osiguranje
Q	Obrazovanje
R	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi
S	Umjetnost, zabava i rekreacija
T	Ostale uslužne djelatnosti
U	Djelatnosti kućanstva kao poslodavca; djelatnosti kućanstva koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe
V	Djelatnosti izvan teritorijalnih organizacija i tijela

**Gospodarstvene djelatnosti prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti*

Profesionalne bolesti analizirane su i prema zahtjevima europske statistike odnosno prema točkama Europskog popisa profesionalnih bolesti (COMMISSION RECOMMENDATION (EU) 2025/2609 of 18 December 2025 concerning the European schedule of occupational diseases) i prikazane su u tablici 1.11.

Tablica 1.11. Profesionalne bolesti klasificirane prema Europskom popisu profesionalnih bolesti (bez profesionalnih bolesti uzrokovanih azbestom)

Šifra EU popisa	Naziv bolesti	Broj profesionalnih bolesti
2,307	Dišne bolesti posebice astma, uzrokovana nadražljivcima	1
202	Profesionalne bolesti kože uzrokovane tvarima za koje je znanstveno potvrđeno alergijsko ili nadražujuće djelovanje	1
304,07	Alergijski rinitis uzrokovan udisanjem tvari koje su priznate kao uzročnici alergija i koje su karakteristične za radni proces	1
407	Ostale zarazne bolesti uzrokovane radom u prevenciji bolesti, zdravstvenoj skrbi, njezi u kući i drugim sličnim aktivnostima za koje je dokazan rizik od infekcije	4
408	Bolesti COVID-19 uzrokovane radom na prevenciji bolesti u zdravstvenoj i socijalnoj skrbi te pomoći u kući ili u kontekstu pandemije u sektorima u kojima bolest izbija u djelatnostima s dokazanim rizikom od zaraze	24
503	Naglušost ili gluhoća uzrokovana bukom	1

505.02	Angioneurotske bolesti uzrokovane mehaničkim vibracijama	8
506.21	Bolesti zbog prenaprezanja tetivnih ovojnica	3
506.23	Bolesti zbog prenaprezanja mišićnih i tetivnih hvatišta	3
506.45	Sindrom karpalnog tunela	12
Ukupno		58

1.7. Privremena radna nesposobnost kao posljedica profesionalnih bolesti

Sukladno stavku 1. članku 11. Pravilnika o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti (NN 75/14, 154/14, 79/15, 139/15, 105/16, 40/17, 66/17, 109/17, 132/17, 119/18, 41/19, 22/20 i 39/20, 2/22) naknada plaće zbog privremene nesposobnosti za rad ostvaruje se na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja visini 100 % prosječne neto plaće radnika isplaćene u prethodnih šest mjeseci prije mjeseca u kojemu je nastao osigurani slučaj i to od datuma utvrđivanja profesionalne bolesti / od datuma nastanka zarazne bolesti.

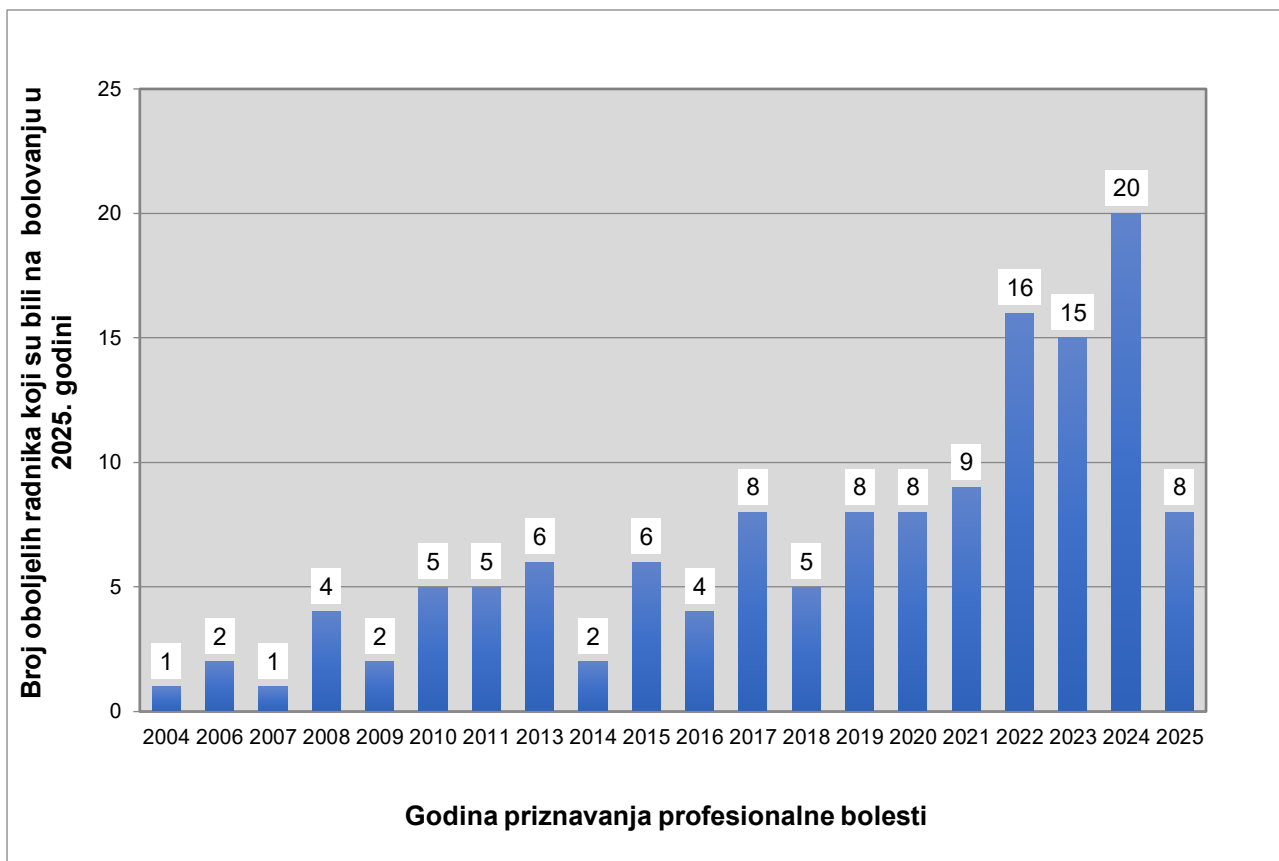
Potaknuto epidemijom COVID-19 bolesti, došlo je, 2020. godine, do izmjena u gore navedenom pravilniku.

Od tada se zarazna profesionalna bolest priznaje od datuma nastanka zarazne bolesti kao profesionalne bolesti, a ne od datuma utvrđivanja profesionalne bolesti te se tako isplaćuje i naknada uslijed bolovanja, retrogradno, na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja.

Podaci o privremenoj radnoj nesposobnosti (bolovanju) koja je nastala uslijed profesionalne bolesti dobiveni su od Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Radi se o broju dana izostanaka s posla u vremenskom razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2025. godine neovisno o tome kad je Prijava o profesionalnoj bolesti zaprimljena i neovisno o početku ostvarivanja prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja po istoj.

U analizu su uključene sve profesionalne bolesti osim onih uzrokovanih azbestom, jer se kod bolesti uzrokovanih azbestom gotovo u pravilu radi o umirovljenicima.

U 2025. godini je ukupno bilo 135 radnika privremeno radno nesposobno zbog profesionalne bolesti. To su svi radnici koji su bili privremeno radno nesposobni zbog profesionalne bolesti u 2025. godini neovisno o godini priznavanja profesionalne bolesti.

Slika 1.9. Broj oboljelih od profesionalne bolesti, koji su u 2025. godini koristili bolovanje u ovisnosti o godini priznavanja profesionalne bolesti

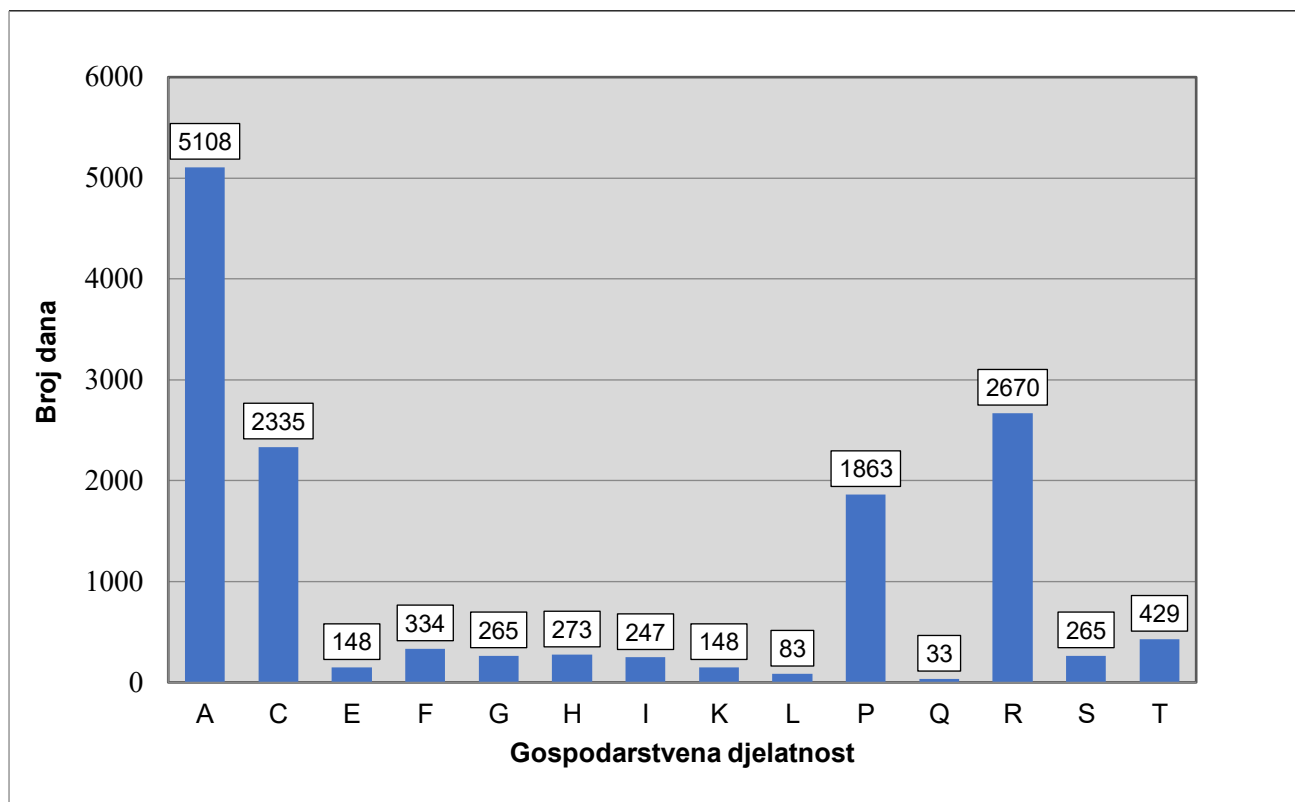
Iz slike 1.9. vidi se da se privremena radna nesposobnost zbog profesionalne bolesti koristi ne samo u godini kad je bolest dijagnosticirana, već i u nizu sljedećih godina.

U 2025. godini, radi zdravstvenih problema, privremeno radno nesposobni su najvećim dijelom bili radnici kojima je priznata profesionalna bolest u 2024. godini, zatim slijede oni radnici kojima je profesionalna bolest priznata u 2022. te 2023. godini.

U 2025. godini bilo je ukupno priznato 58 profesionalnih bolesti izuzevši profesionalne bolesti uzrokovane azbestom. Od tog broja oboljelih privremeno radno nesposobno bilo je 8 radnika. Jasno je kako nisu svi radnici kod kojih je dijagnosticirana profesionalna bolest izbivali s radnog mjesta, a razlozi mogu biti različiti.

Neki su od njih u međuvremenu postali umirovljenici, neki su bili privremeno nesposobni za rad tijekom postupka priznavanja profesionalne etiologije bolesti, a nakon što je bolest priznata nisu imali zdravstvene tegobe takve da bi morali biti na bolovanju. Također, valja imati na umu da određeni broj radnika promijeni radno mjesto na kojem su oboljeli te su nastavili s radom na novom radnom mjestu gdje ne dolazi do pogoršanja zdravlja niti ima potrebe za liječenjem po dijagnozama priznate profesionalne bolesti.

Ukupan broj dana privremene radne nesposobnosti zbog profesionalne bolesti u pojedinim gospodarstvenim djelatnostima prikazuje slika 1.10.

Slika 1.10. Broj dana privremene radne nesposobnosti zbog profesionalne bolesti u pojedinim gospodarstvenim djelatnostima u 2025. godini

*	Naziv djelatnosti-NKD 2025.
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo
B	Rudarstvo i vađenje
C	Prerađivačka industrija
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija
E	Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom, te djelatnosti sanacije okoliša
F	Građevinarstvo
G	Trgovina na veliko i na malo
H	Prijevoz i skladištenje
I	Smještaj te priprema i usluživanje hrane
J	Izdavačke djelatnosti, djelatnosti emitiranja te proizvodnje i distribucije sadržaja
K	Telekomunikacije, računalno programiranje, savjetovanje, računalna infrastruktura i ostale informacijske djelatnosti
L	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
M	Poslovanje nekretninama
N	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti
O	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
P	Javna uprava i obrana; obavezno socijalno osiguranje
Q	Obrazovanje
R	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi
S	Umjetnost, zabava i rekreacija
T	Ostale uslužne djelatnosti
U	Djelatnosti kućanstva kao poslodavca; djelatnosti kućanstva koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe
V	Djelatnosti izvan teritorijalnih organizacija i tijela

*Gospodarstvene djelatnosti prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti

Najveći je broj dana privremene radne nesposobnosti u 2025. godini je zabilježen u djelatnost poljoprivrede, šumarstva i ribarstva gdje su radnici bili privremeno radno nesposobni zbog vibracijske bolesti šake-ruke i zbog sindroma prenaprezanja.

Nakon toga slijedi djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi. Radi se većinom o bolovanju zbog zarazne bolesti, prvenstveno zbog Post COVID-19 sindrom te zbog profesionalnih malignih oboljenja. Potom po broju dana bolovanja slijedi prerađivačka industrija. Radilo se većinom o privremenoj radnoj nesposobnosti koja je posljedica sindroma prenaprezanja. Veliki broj dana bolovanja, 1863, zabilježen je u djelatnosti javne uprave i obrane, većinski zbog sindroma prenaprezanja.

Vibracijska bolest i sindromi prenaprezanja su profesionalne bolesti kod kojih su smetnje u trenutku priznavanja značajno izražene, a liječenje je dugotrajno. Vibracijska bolest i sindromi prenaprezanja spadaju u grupe poremećaja koji bitno narušavaju radnu sposobnost.

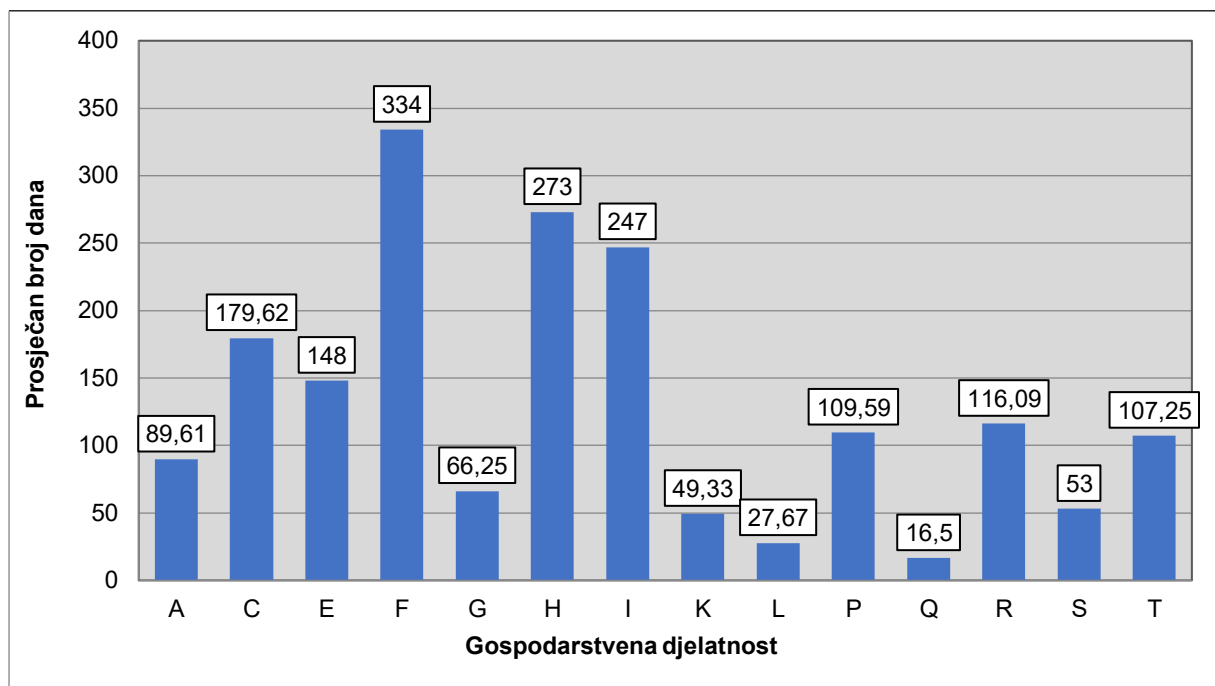
Post COVID sindrom je naziv za skup simptoma koji se javljaju nakon preboljenja akutne COVID-19 bolesti. Mogu biti zahvaćeni različiti organski sustavi, a tegobe traju mjesecima. To je upravo i razlog dugog dana privremene radne nesposobnosti. Liječenje malignih bolesti je dugotrajno te je očekivani veliki broj dana privremene radne nesposobnosti.

Na slici 1.11. prikazan je prosječan broj dana privremene radne nesposobnosti vezan uz profesionalnu bolest u pojedinim gospodarstvenim djelatnostima.

Slika 1.11. pokazuje da gotovo da nema djelatnosti „imune“ na pojavu profesionalnih bolesti. Najveći prosječni broj dana bolovanja, 334, je zabilježen u djelatnosti građevinarstva, slijedi djelatnost prijevoza i skladištenja gdje je zabilježeno prosječno 273 dana privremene radne nesposobnosti, potom djelatnost smještaja, pripreme te usluživanja hrane s prosječnim brojem od 247 dana privremene radne nesposobnosti.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje za 2025. godinu razvidno je da prosjek trajanja privremene radne nesposobnosti iznosio 105,19 dana.

Iz dostupnih podataka može se zaključiti da profesionalne bolesti generiraju trošak u vidu liječenja i bolovanja čak i dugo godina nakon priznavanja (profesionalna bolest priznata 2017. godine, a bolovanje u 2024. godini).

Slika 1.11. Prosječno trajanje privremene radne nesposobnosti u svezi s profesionalnom bolešću u pojedinim gospodarstvenim djelatnostima

*	Naziv djelatnosti-NKD 2025.
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo
B	Rudarstvo i vađenje
C	Prerađivačka industrija
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija
E	Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom, te djelatnosti sanacije okoliša
F	Građevinarstvo
G	Trgovina na veliko i na malo
H	Prijevoz i skladištenje
I	Smještaj te priprema i usluživanje hrane
J	Izdavačke djelatnosti, djelatnosti emitiranja te proizvodnje i distribucije sadržaja
K	Telekomunikacije, računalno programiranje, savjetovanje, računalna infrastruktura i ostale informacijske djelatnosti
L	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
M	Poslovanje nekretninama
N	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti
O	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
P	Javna uprava i obrana; obavezno socijalno osiguranje
Q	Obrazovanje
R	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi
S	Umjetnost, zabava i rekreacija
T	Ostale uslužne djelatnosti
U	Djelatnosti kućanstva kao poslodavca; djelatnosti kućanstva koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe
V	Djelatnosti izvan teritorijalnih organizacija i tijela

*Gospodarstvene djelatnosti prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti

U tablici 1.12. prikazani su broj profesionalnih bolesti, ukupan broj dana bolovanja i prosječan broj dana bolovanja vezan za pojedinu skupinu profesionalnih bolesti klasificiranih prema Međunarodnoj klasifikaciji bolesti i za uzrok bolesti prema Zakonu o listi profesionalnih bolesti *Tablica 1.12. Broj dana privremene radne nesposobnosti s obzirom na uzrok (Zakon o listi profesionalnih bolesti 107/07) i klinički oblik profesionalne bolesti (MKB-10)*

Vrsta štetnosti i napora	Točka čl.3. Zakona - NN 107/07	Bolesti prema MKB-10	Broj profesionalnih bolesti	Broj dana bolovanja	Prosječan broj dana bolovanja u odnosu na dijagnozu
Benzen ili homolozi benzena	27.1	C91.1	1	90	90
Vibracije koje se prenose preko ruke i šake	37.1	I73.0 G56.0 M19.2 M19.8 M77.0 M77.1	37	2769	74,84
Ionizirajuće zračenje	38	C18.5 C19.0 C73 C83.3	4	933	233,25
Kumulativna trauma	41	G56.0 G56.3 M51.1 M51.8 M65.3 M65.4 M65.8 M75.1 M75.3 M77.0 M77.1	69	7333	106,28
Mikroorganizmi	44 45	A48.1 A84.1 B01 B30.3	5	703	140,60
Mikroorganizmi	45	U07.1 U09.9 I30.1	12	1515	126,25
Alergeni i nadražljivci kože	47	L23 L23.5	3	334	111,33
Silikoza	48	J62.8 J62.9	2	350	175
Tvari kojima je potvrđeno alergijsko ili nadražujuće djelovanje na dišni sustav	54	J45 J45.9	2	174	87
UKUPNO			135	14201	105,19

Iz podataka navedenih u tablici 1.12. razvidno je da su najveći broj dana privremene radne nesposobnosti uzrokovali sindromi prenaprezanja. Uglavnom se radilo o sindromu karpalnog kanala te bolestima zglobnih sveza i tetiva. U 2025. godini su, zbog ovih zdravstvenih problema, radnici bili privremeno radno nesposobni 7333 dana, a prosječno trajanje privremene radne nesposobnosti je iznosilo oko 106,28 dana. Ovaj podatak je očekivan, jer se radi o bolestima koje često zahtijevaju operativno liječenje i dugi rehabilitacijski postupak. Budući da je broj sindroma prenaprezanja iz godine u godinu sve veći, uz dugotrajno liječenje i dugu privremenu radnu nesposobnost, ova skupina profesionalnih bolesti sigurno zahtijeva veću pozornost i primjenu učinkovitijih preventivnih mjera.

Sljedeći po redu su bolesti uzrokovane vibracijama koje se šire preko ruke i šake s ukupnim brojem od 2769 dana bolovanja s prosječnim trajanjem od 74,84 dana. Na trećem mjestu su zarazne bolesti (COVID-19 te Post COVID-19) zbog kojih su radnici bili 1515 dana na bolovanju, a prosječno bolovanje je trajalo 126,25 dana.

U kontekstu privremene radne nesposobnosti uzrokovane od strane mikroorganizama, kao najčešći uzročnik se pojavljuje virus SARS-CoV-2. Od ostalih uzročnika pojavljuju se još Legionella pneumophila-uzrokuje legionarsku bolest, Flavavirus- srednjeeuropski krpeljni encefalitis, virus Varicella zoster-vodene kozice te enterovirus-konjuktivitis. Navedene bolesti su bile uzrok privremene radne nesposobnosti koja je u 2025. godini trajala 703 dana, a prosječno trajanje 140,60 dana.

Veliki broj dana privremene radne nesposobnosti zbog profesionalne bolesti koje nisu uzrokovane zaraznim uzročnicima može se objasniti činjenicom da se radnici relativno kasno javljaju radi pokretanja postupka priznavanja profesionalne bolesti kada su bolesti već u izraženoj ili uznapredovanoj fazi. Zbog toga se liječenje i trajanje privremene radne nesposobnosti produljuje, a ishod liječenja je često loš s obzirom da je bolest najčešće već dovela do organskih promjena ili težih funkcionalnih smetnji. Svakako, duga privremena radna nesposobnost opterećuju same radnike, poslodavce, zdravstveni sustav te gospodarstvo u cjelini. Nužno je provođenje mjera prevencije u svrhu sprječavanja nastanka profesionalnih bolesti, a u slučaju oboljenja nužna je primjena potrebnih mjera u svrhu što dužeg očuvanja radne sposobnosti oboljelih radnika.

1.8. Zaključak

1. Registar priznatih profesionalnih bolesti Službe za medicinu rada Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo obuhvaća sve priznate profesionalne bolesti zaprimljene putem područnih ureda Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Profesionalna etiologija tih bolesti je potvrđena od specijaliste medicine rada i sporta Službe za medicinu rada Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i priznata od strane Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Naime, prema odredbama zakonodavca, u okviru postupka dijagnosticiranja svake profesionalne bolesti, potvrđivanje i registriranje se obavlja u Službi za medicinu rada Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. Na taj su način sve priznate profesionalne bolesti u Republici Hrvatskoj upisane u ovaj Registar. Ovakav postupak priznavanja profesionalnih bolesti, određen Zakonom o obveznom zdravstvenom osiguranju (NN 80/13, 173/13, 98/19, 33/23,105/25), omogućuje potpuno registriranje i praćenje svih profesionalnih bolesti na nacionalnoj razini.
2. Opseg i kvaliteta podataka Registra profesionalnih bolesti u skladu je s hrvatskim zakonodavstvom (Zakon o listi profesionalnih bolesti) te s kriterijima statistike Europske unije (European Occupational Diseases Statistics - EODS).
3. Prema rezultatima analize u 2025. godini u Republici Hrvatskoj od profesionalnih bolesti (ne uključujući profesionalne bolesti izazvane azbestom) najčešće su obolijevali:
 - žene (30=52%) muškarci (28=48%)

- radnici srednje stručne sprema (42=72%),
- radnici s prosječnom životnom dobi 52,71 godina, i najvećim brojem oboljelih u starosnoj skupini od 51-60 godina života (28=48%),
- radnici s prosječnim ekspozicijskim stažem od 19,80 godina,
- radnici zaposleni u djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, te u prerađivačkoj industriji
- radnici izloženi mikroorganizmima (28=48%), statodinamičkim opterećenjima u vidu kumulativne traume (18=31%) te vibracijama (8=14%)

4. Profesionalne bolesti uzrokuju:

- najveći broj dana privremene radne nesposobnosti (bolovanje) u radnika zaposlenih u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi te u prerađivačkoj industriji
- bolovanje u trajanju od prosječno 105,19 dana, s ukupno 14201 dana bolovanja zbog profesionalnih bolesti u 2025. godini
- najviše dana privremene nesposobnosti za rad generirano je u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (5108 dana)
- najveći broj dana bolovanja je posljedica utjecaja ponajprije kumulativne traume (sindromi prenaprezanja, 7333 dana), vibracija koje se prenose preko šake i ruke (2769 dana) te mikroorganizama - zarazne bolesti (2218 dana), od toga 1515 dana zbog zaraze sa SARS-CoV-2, a 703 dana radi zaraze s drugim mikroorganizmima.

5. Najveći broj radnika oboljelih od profesionalnih bolesti u dobi je od 51-60 godina i najčešće dolaze iz srednje obrazovne skupine te iz djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi. Po broju oboljelih radnika slijedi djelatnost poljoprivrede, šumarstva i ribarstva te zatim djelatnost prerađivačke industrije.

Za prevlast broja profesionalnih bolesti u djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi u 2025. godini je najvećim dijelom odgovoran SARS-CoV-2 virusa i posljedično obolijevanje zdravstvenih radnika od bolesti COVID-19.

Djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva je druga po broju profesionalnih bolesti. One su najčešće uzrokovane vibracijama koje se šire na šake i ruke te kumulativnom traumom. Prerađivačka industrija je na trećem mjestu po broju profesionalnih bolesti. U tim djelatnostima je veliki broj sindroma prenaprezanja.

Radnici oboljeli od sindroma prenaprezanja i vibracijske bolesti se što zbog godina života, obrazovne strukture a i dužih bolovanja nakon priznate profesionalne bolesti, teško ponovno uključuju u svijet rada. Stoga prevencija i rano otkrivanje profesionalnih bolesti imaju osobitu važnost.

6. COVID-19 bolest u djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi je ujedno i najčešća profesionalna bolest u 2025. godini. Svakako se prati pad broja oboljelih od COVID-19 u odnosu na epidemijske godine. U 2025. godini je priznato 28 zaraznih profesionalnih bolesti, a kod 22 radnika radilo se o bolesti COVID-19. Većina oboljelih se nakon oporavka vraća u sustav rada. U 2025. godini su radnici oboljeli od COVID-19 bolesti te Post COVID-19 sindroma bili prosječno 126,25 dana na bolovanju U 2025. godini nije potvrđen niti jedan Post COVID-19 kao posljedica priznate profesionalne bolesti no u 2025. godini su bili na bolovanju radnici kojima je navedena dijagnoza priznata ranijih godina, a oni i dalje imaju zdravstvene tegobe.

7. Sindromi prenaprezanja te vibracijski sindrom šaka - ruka su najčešće profesionalne bolesti poslije zaraznih.

Sindromi prenaprezanja najviše pojavljuju u zanimanjima kod kojih provođenje radnih zadataka uključuje ponavljajuće pokrete u rukama, a vibracijski sindrom šaka-ruka se većinski javlja kod sjekača motornom pilom. Radi se o kroničnim bolestima koje dovode do trajnih oštećenja funkcije te uzrokuju privremenu i trajnu radnu nesposobnost. U 2025.

godini je najviše oboljelih od sindroma prenaprezanja bilo u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu te u prerađivačkoj industriji. U 2025. godini su zbog ovih zdravstvenih problema radnici bili privremeno radno nesposobni 7333 dana, a prosječno trajanje privremene radne nesposobnosti je iznosilo 106,28 dana odnosno oko 3 mjeseca. Radnici koji su oboljeli od vibracijskog sindroma šaka - ruka su u pravilu zaposleni u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. U 2025. godini su zbog ovih zdravstvenih problema radnici bili privremeno radno nesposobni 2769 dana, a prosječno trajanje privremene radne nesposobnosti je iznosilo 74,84 dana odnosno oko 2,5 mjeseca.

U svrhu prevenciji ovih profesionalnih bolesti nužno je provoditi preventivne aktivnosti kako bi se spriječila njihova visoka pojavnost kao što su edukacija i informiranje poslodavaca i radnika, smanjenje opterećenja i bolji unutarnji i vanjski nadzor primjene mjera zaštite.